Cội nguồn văn hóa chung giữa Ấn Độ và Indonesia

ISSN: 2734-9195 16:05 09/07/2026

Ấn Độ và Indonesia là hai quốc gia láng giềng trên biển với lịch sử giao thương và giao lưu văn hóa kéo dài hơn 2.000 năm.

Thủ tướng Ấn Độ Narendra Modi sẽ thực hiện chuyến thăm cấp Nhà nước tới **Indonesia** trong hai ngày 07 và 08/07. Đây là chuyến thăm Indonesia lần thứ tư của ông, đồng thời là chuyến thăm song phương đầu tiên kể từ khi quan hệ giữa hai quốc gia được nâng cấp thành Đối tác Chiến lược Toàn diện (*Comprehensive Strategic Partnership*) vào tháng 05/2018.

Trong khuôn khổ chuyến công du, Thủ tướng Modi sẽ đến thăm đền Prambanan (còn được gọi trong một số tài liệu là Parmanand Temple), tọa lạc tại Yogyakarta. Đây được xem là biểu tượng tiêu biểu cho sự giao thoa văn hóa lâu đời giữa **Ấn Độ** và Indonesia.

Chuyến thăm không chỉ khẳng định quan hệ ngoại giao mà còn làm nổi bật gắn kết giữa nhân dân hai nước, vốn được bồi đắp qua hàng thiên niên kỷ.

Cảnh Ravana bị đánh bại trong vở múa Ramayana Ballet, đền Prambanan, Yogyakarta, Indonesia. (Ảnh: Benoy K. Behl)

Ngày nay, Indonesia đã trở thành đối tác thương mại lớn thứ hai của Ấn Độ trong khối **ASEAN**. Trong chuyến thăm lần này, lãnh đạo hai nước dự kiến rà soát toàn diện các lĩnh vực hợp tác song phương, bao gồm: chính trị, quốc phòng - an ninh, thương mại và đầu tư, y tế và dược phẩm, công nghệ số, khoáng sản chiến lược và đất hiếm, văn hóa, kết nối hạ tầng, du lịch cũng như giao lưu nhân dân.

Ấn Độ và Indonesia là hai quốc gia láng giềng trên biển với **lịch sử** giao thương và giao lưu văn hóa kéo dài hơn 2.000 năm. Hằng năm, tại bang Odisha của Ấn Độ diễn ra lễ hội Bali Jatra nhằm tưởng nhớ những chuyến hải hành lịch sử của các thương nhân và thủy thủ Ấn Độ từng vượt biển đến đảo Bali.

Những bức phù điêu có niên đại thế kỷ VIII-IX tại đại bảo tháp Borobudur cũng khắc họa những con tàu viễn dương từng nối liền tuyến hàng hải giữa hai vùng đất từ hơn một nghìn năm trước.

Tượng nữ thần Saraswati tại Đại sứ quán Indonesia ở Washington D.C. Bà được tôn kính là nữ thần của tri thức và nghệ thuật (Ảnh: Benoy K. Behl)

Một minh chứng nổi bật khác cho sự giao lưu học thuật là câu chuyện của Đại sư Dipankara Srijñāna (Atīśa, 982-1054) - vị luận sư Phật giáo lỗi lạc. Sau thời gian học tập tại **Đại học Nalanda**, ngài tiếp tục sang một đại học Phật giáo tại Indonesia để nghiên cứu chuyên sâu.

Trong thiên niên kỷ đầu Công nguyên, nhiều nhà hành hương Trung Hoa trên đường sang Ấn Độ thường dừng chân tại Indonesia, nơi họ học thêm tiếng Phạn (Sanskrit) trước khi tiếp tục hành trình.

Theo nhiều ghi chép lịch sử, Bồ Đề Đạt Ma (Bodhidharma) - vị Thiền sư Ấn Độ thế kỷ VI cũng từng truyền dạy tại Indonesia trước khi đến Việt Nam rồi sang Trung Quốc, nơi ngài đặt nền móng cho Thiền tông (Dhyāna/Chan Buddhism).

Đó chỉ là một vài lát cắt trong dòng chảy giao lưu văn hóa giữa hai dân tộc suốt nhiều thế kỷ. Dấu ấn ấy vẫn hiện diện cho đến ngày nay: khi bước vào Đại sứ quán Indonesia tại Washington D.C., điều đầu tiên chào đón du khách chính là bức tượng lớn của Saraswati - nữ thần tri thức và nguồn cảm hứng nghệ thuật.

Đền Parmanand, ngày nay được biết đến rộng rãi với tên gọi Prambanan, được xây dựng vào khoảng năm 850, dưới triều đại vua Rakai Pikatan thuộc vương triều Sanjaya trên đảo Java.

Cổng Kala gần đỉnh đại bảo tháp Borobudur (thế kỷ VIII-IX). Theo biểu tượng học Phật giáo Java,
bước qua cổng Kala là vượt khỏi “thời gian”, tiến gần đến chân lý tối hậu - Arūpa
(vô sắc, vượt ngoài mọi hình tướng). (Ảnh: Benoy K. Behl)

Về sau, quần thể đền tiếp tục được các vị vua kế nhiệm mở rộng và ngày nay đã được UNESCO công nhận là Di sản Văn hóa Thế giới.

Đặc sắc nhất tại đây là chương trình nghệ thuật Ramayana Ballet, được tổ chức tại khu đền cách thành phố Yogyakarta khoảng 17 km về phía đông bắc. Với hơn 200 nghệ sĩ múa chuyên nghiệp cùng dàn nhạc gamelan truyền thống, sử thi Ramayana được tái hiện sống động trên sân khấu ngoài trời, trong khung cảnh huyền ảo của những ngôi đền cổ được thắp sáng về đêm.

Mỗi năm, vở diễn được trình diễn hơn 150 suất, góp phần gìn giữ một truyền thống nghệ thuật lâu đời của Indonesia.

Bản thân đền Prambanan cũng lưu giữ hệ thống phù điêu tinh xảo minh họa toàn bộ câu chuyện Ramayana. Xét về trình độ nghệ thuật điêu khắc, đây được đánh giá là một trong những tác phẩm khắc họa sử thi Ramayana xuất sắc nhất trên thế giới.

Các phát hiện khảo cổ tại Indonesia tiếp tục xác nhận mối liên hệ mật thiết với Ấn Độ đã tồn tại từ hơn 2.000 năm trước. Hindu giáo xuất hiện tại đây từ rất sớm, trong khi Phật giáo phát triển mạnh từ thế kỷ VII trở đi.

Cho đến ngày nay, Ramayana vẫn là một trong những di sản văn hóa có ảnh hưởng sâu rộng nhất tại Indonesia. Nhiều học giả cho rằng sử thi này đã được truyền đến quần đảo Indonesia từ khoảng thế kỷ V.

Trong các thế kỷ VIII và IX, nhiều công trình Phật giáo đồ sộ được xây dựng trên đảo Java. Không xa đền Prambanan là đại bảo tháp Borobudur, được dựng dưới thời vương triều Sailendra.

Borobudur được xem là một trong những công trình Phật giáo vĩ đại nhất thế giới, đồng thời là bảo tháp cao nhất còn tồn tại đến ngày nay. Trên hành trình leo dần lên đỉnh bảo tháp, du khách được chiêm ngưỡng hàng nghìn mét phù điêu với kỹ thuật chạm khắc vô cùng tinh xảo.

Phù điêu con tàu tại Borobudur (thế kỷ VIII-IX). Những con tàu đi biển có kết cấu hoàn thiện như vậy từng đảm nhiệm
tuyến giao thương rộng lớn giữa Ấn Độ và Indonesia. (Ảnh: Benoy K. Behl)

Tầng thấp nhất của hệ thống phù điêu mô tả Kāmadhātu (*Dục giới*) - thế giới của ham muốn và dục vọng.

Tầng tiếp theo thể hiện Karmadhātu (*Nghiệp giới*) - nhấn mạnh quy luật nhân quả và khả năng chuyển hóa cuộc đời thông qua những hành động thiện lành.

Hai tầng kế tiếp thuộc Rūpadhātu (*Sắc giới*), tái hiện tiến trình giác ngộ của Đức Phật Thích Ca Mâu Ni. Tại đây, người xem bắt gặp các cảnh trong Lalitavistara (*Phương Quảng Đại Trang Nghiêm Kinh*), thuật lại cuộc đời đức Phật, cùng nhiều câu chuyện Jātaka (*Bản sinh*) kể về các tiền thân của Ngài.

Cuối cùng, hành giả bước qua cổng Kala - biểu tượng của thời gian. Khi vượt lên trên chính khái niệm thời gian, con người tiến gần đến Arūpadhātu (*Vô sắc giới*) - cảnh giới vượt ngoài mọi hình tướng. Ở điểm cao nhất của hành trình ấy, chính bảo tháp trở thành biểu tượng của chân lý tối hậu, lặng lẽ hiện diện trước người chiêm bái.

Tác giả: **Prof Benoy K Behl/**Chuyển ngữ và biên tập: **Thường Nguyên**

Nguồn: https://timesofindia.indiatimes.com/blogs/voices/a-shared-culture-india-and-indonesia/